

Ő az állattenyésztés szakembere volt, de igen nagy hangsúlyt fektetett a tanításra. A korszerű mezőgazdasági oktatás reformere volt, a szakmai tudás terjesztésének, továbbadásának lelkes apostola. Nem véletlen hát, hogy közel 70 éve, az ő emlékét idézve rendszeresen tartanak Újhelyi-napokat, amikor érdemes szakembereket, oktatókat, nevelőket Újhelyi-plakettel tüntetnek ki.

Az idén e hagyományos szakmai ünnepet magyarságunk talán legszebb nemzeti ünnepével egy időben szervezték. Március 15-ike fénye is beragyogja hát az eseményt, melyen első ízben került sor arra, hogy "külhoni" szakembereket is megtisztelnek a hajdani jeles oktató emlékét idéző plakettel és díjjal.

És itt kapcsolódik össze Újhelyi Imre és Veress István munkássága, mivel a nagy előd emléke előtt tisztelgő plakett és díj az ő nyomdokain haladó, és szülőföldjén becsülettel helytálló, - a budapesti kertészeti és élelmiszeripari egyetem arany-, gyémánt- és vasdiplomásának a birtokába került.

Köszöntjük hát ebből az alkalomból Veress István professzort, a csombordi gazdasági és szőlészeti szakiskola alapító tanárát és igazgatóját, a kolozsvári mezőgazdasági főiskola - ma agrártudományi egyetem - volt professzorát, az erdélyi magyar mezőgazdasági szakírás jeles személyiségét, aki nemcsak iskolai és főiskolai szinten, de tanfolyamok százain végzett oktatói, nevelői munkát, és akit volt tanítványai, ismerősei ma is folyamatosan felkeresnek, hogy tanácsait kikérjék.

Szívből gratulálunk, minden lehető jót kívánunk és újra elmondjuk: legyünk büszkék reá, hogy örménymagyarok vagyunk!

Csapody Miklós

A díszmagyar

Tíz esztendeje már annak is, hogy szép szegedi bölcsészéveim szomorú multával, Keserű Bálint, Ilia Mihály és a többiek feledhetetlen irodalomtörténeti órái után újra szemináriumra kezdtem készülni az erdélyi magyar irodalomból, de már nem a szegedi Ady tér napsugaras egyetemi zsongásában, hanem az őszbeborult Ménesi úton. Ott sem a hírneves Eötvös Kollégiumban, a kívülről olyannyira tisztelt Irodalomtudományi Intézetben, hanem kissé lejjebb, leendő ifjú politikusaink akkori gyülekezőhelyén, a jogászok szakkollégiumában, ahová előadónak hívtak. Joghallgató öcsém korosztályával fél éveken át beszélgettünk Erdély irodalmi hagyományáról és jelenkoráról, az irodalomteremtő nemzedékek hőskoráról és az élőkéről, erkölcsről és esztétikumról, s persze a politikáról. "Tanmenetünket" maga Dsida Jenő írta elő ekképpen; "Reményik, Áprily és Tompa László s a mindig zsémbes, mindig harapós, mindig teremtő tettekért parázsló öreg harcos, a kajlabajszú Kós és Kuncz, akit korán elvitt a gyászoló s a hullócsillag, Sipos Domokos, Nyírő, Tamási - s még ki fér a listán? Molter, Tabéry, Berde, Bartalis tán..." és a többiek, Sütő, Székely János, Szilágyi Domokos, Kányádi, Bálint Tibor, Szilágyi István...

Máig bánom, hogy az irodalomban nem tettem kivételt, hogy az oly sokszor a politikához térő vitáinkban jogász hallgatóimnak: leendő politikusainknak, barátainknak és barátnőiknek nem beszéltem egy nagy jogászról, egy nagy magyarról, az erdélyi magyarság valóságos külügyminiszteréről, a harminc éve halott és elfeledett *Jakabffy Elemérről*.

Arról a Jakabffyról, aki még a régi Magyarország parlamentjében tűnt föl ragyogó képességeivel, akiről *Ligeti Ernő* ezt írta:

"Elegáns szónok, emelkedett szellemiségű egyéniség, európai látókör", akinek tehetségét az ifjú konzervatívok között Tisza azonnal fölismerte, rábízva a kisebbségi törvényről szóló kormány-előterjesztés megszövegezését: "*A törvényhozás utasítja a kormányt, hogy a*

nemzetiségeket ne csak jogegyenlőségben részesítse, de tegyen meg mindent kulturális és gazdasági előrehaladásuk érdekében."

A lugosi jogász, diplomata és nemzetpolitikus később egymaga készítette ma is egyedülálló kisebbségi törvénytervezetet, mely alapjául szolgálhatott volna s szolgálhatna ma is egy jó kisebbségi kódexhez, ha "az idők", melyek Trianon óta a legritkábban kedveztek s kedveznek a méltányosságnak, az igazságosságnak s az oly sokat emlegetett európai normáknak - ha az idők, a körülmények és a kormányok komolyan vették volna Jakabffy összegzését.

A fiatal politikus az impériumváltás idején, amikor Erdély és a részek magyarsága, küzdve az elképzelhetetlennel, mint Jákob a fordított angyallal, a Gonosszal, egyszerűen nem hitte, hogy ami vele történik, az valóság - túl már a magyar Országgyűlés Külügyi Bizottságának utolsó, drámai ülésén - ismét Lugoson tartózkodott, a megszállás szemtanújaként írva naplóját.

Később, amikor a magyarság általános benuháza oldódni kezdett, azonnal aktív politikai szerepet vállalt, az *Országos Magyar Párt* alelnökévé választották, s négy ciklusban képviselte a magyarságot a román parlamentben.

Amikor pedig a bánági tagozat elnöke lett, beiktatásakor ezt mondta: *"Önöknek /.../ nem lesz Führerjük, Önöknek az én személyemben csak egyszerű elnöke lesz, aki tiszteli a múltat, aki fanatikusa az alkotmányos berendezkedésnek, aki mindig demokrata volt és demokrata lesz, a szó igazi értelmében, aki mindig liberális lesz, ha ez alatt az emberi értékek egyforma tiszteletét és megbecsülését értjük."*

A nemzetközi kisebbségvédelem színterére 1925-ben lépett ki, miután a magyar egyházakkal együtt élesen tiltakozott a magyar iskolák irredentizmus címén való bezárása, a hírhedt kultúrözóna-törvény és a Székelyföld "vissza-románosítása" ellen.

A nagy hírű *Balogh Artúr* jogászprofesszorral Genfben egy évtizeden át képviselték a Magyar Pártot a Népszövetségnek ajánlásokat fogalmazó kisebbségi kongresszuson.

Amint *Mikó Imre* írta:

"Jakabffy Elemér diplomáciai tapintatával és szónoki lendületével vezető szerepet biztosított magának a kongresszus munkálataiban. Úgy is, mint a kongresszus állandó kiküldöttei s úgy is, mint népszövetségi panaszok szerzői, ők ketten irányították az erdélyi magyarság külpolitikáját, rajtuk keresztül szerzett tudomást Európa az erdélyi magyar kérdésről.", mely - tehetjük hozzá ma - Románia elnöke szerint nem létezik.

Jakabffy Elemér életének nagy műve azonban az általa szerkesztett, húsz esztendőn át megjelent *Magyar Kisebbség* című, a világon a legelső nemzetpolitikai szemle, német és francia nyelvű kiadásban is, melynek 480 lapszáma az erdélyi magyarság statisztikai, politikai, kulturális, gazdasági, egyházi és intézményi történelemkönyve, a román közélet, pártküzdelmek, a kisebbségvédelem eseményeinek és irodalmának egyedülálló adattára.

1949 tavaszán, amikor a magyar birtokosságot, mint magyarokat és mint osztályellenségeket kirabolták és deportálták, Jakabffynak kényszerlakhelyül Hátszeget jelölték ki. Zaguzsáni kúriáját kifosztották, csupán egyetlen rend ruhát vihetett magával, mely hamar lefoszlott róla. Üzent hát haza, kérve egy öltözetet az otthagytak közül, nem tudván, hogy javaival mit tett a falu népe. Amint azt a visszaemlékezőktől Beke György följegyezte: "A bosszú jeleként egyetlen épségben maradt ruháját küldték el neki Hátszegre - amivel a hajdani cselédeknek nem volt mit kezdeniük -, a képviselői díszmagyarját."

Jakabffy Elemér életműve, politikai és morális öröksége ma már folytatókra talált, de az örökösök ma sem mind ismerik az örökhagyót, a nagy jogászt, a bölcs diplomatát, a magyar demokratát, aki Szatmárnémetiben nyugszik elfeledve.
